

Nota edytorska

Tom, który oddajemy do rąk Czytelników, zawiera listy pisane przez Jarosława Iwaszkiewicza i Jerzego Lisowskiego w latach 1947–1979. Do edycji zdecydowano się włączyć także korespondencję Jerzego Lisowskiego z Anną Iwaszkiewicz, na jej stronicach znajdują bowiem kontynuację i uzupełnienie liczne wątki obecne w listach Iwaszkiewicza i Lisowskiego.

Blok listów Iwaszkiewicza do Lisowskiego zawiera 223 pozycje. Listów Jerzego Lisowskiego do Jarosława Iwaszkiewicza jest 165, a do Anny Iwaszkiewicz – 12. Listów Anny Iwaszkiewicz do Lisowskiego jest 11. Do tego należy doliczyć jedno zaproszenie wysłane przez oboje Iwaszkiewiczów do Lisowskiego i jego pierwszej żony Anny. Zebrana w książce korespondencja liczy łącznie 412 pozycji (oprócz listów w jej skład wchodzi również karty pocztowe, telegramy, krótkie komunikaty skreślone na luźnych kartach).

Podstawą wydania są oryginały listów (rękopisy bądź maszynopisy). Zarówno listy Iwaszkiewiczów, jak i listy Jerzego Lisowskiego przechowywane są w archiwum Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku. Trzy listy Iwaszkiewicza do Lisowskiego pochodzą z archiwum Jerzego Lisowskiego znajdującego się w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, są to: kartka pocztowa z 14 III 1950, list z 23 X 1975 oraz list z 11 VIII 1978.

W korespondencji nie dokonano żadnych skrótów.

Układ listów jest chronologiczny. Daty, zapisywane przez autorów różnorodnie, pozostawiono w oryginalnym kształcie. Pomyłki w datowaniu sprostowano w nawiasach kwadratowych, np. „Stawisko, 24 [26] IX 48”, umieszczając list w porządku chronologicznym według

właściwej daty. Część listów nie została przez nadawców opatrzona datami – w takich sytuacjach w nawiasie kwadratowym podano datę domyślną, ustaloną na podstawie treści listu lub materiałów, do których zawartość listu odsyła (w wypadku kart pocztowych wpisywano datę dającą się odczytać ze stempla). Jeśli zachowały się koperty, dane adresowe nadawcy i adresata zamieszczono w opisie pod listem.

W listach uwspółczesniono fleksję (np. „w mojem smutnem życiu” → „w moim smutnym życiu”), ortografię (np. gaffa → gafa, massę → masę, essaye → eseje) oraz interpunkcję. Starano się jednocześnie zachować osobliwości stylu autorów, toteż pozostawiono używaną przez Iwaszkiewicza dawną formę dopełniacza (np. „kwestyj”, „kolacyj”, „pinij”) czy powojenną pisownię słowa „niemcy” małą literą, a także składnię „wyobrażam sobie Bóg wie nie co” występującą obok „Bóg wie co”. Wymiennie stosowaną przez autorów pisownię zaimków osobowych: Twój / twój, Ciebie / ciebie, Wam / wam itp. zostawiono bez zmian. Poprawiono błędy w nazwiskach i nazwach własnych. Skróty – poza oczywistymi typu: „b.” (bardzo) czy „ew.” (ewentualnie) – rozszerzono w nawiasach kwadratowych.

Inicjały nazwisk przy pierwszym ich pojawieniu się rozszyfrowano w przypisach. Jeśli w skróconej formie powracały w dalszej części korespondencji, rozwijano je w nawiasach kwadratowych. Dla ułatwienia lektury w nawiasach kwadratowych podano również nazwiska osób występujących wielokrotnie, a opatrzonych jedynie imieniem. W nawiasy kwadratowe ujmowano także wszystkie inne ingerencje edytorskie.

Podkreślenia autorskie wyróżniono za pomocą druku rozstrzeżonego.

Przypisy umieszczono na końcu każdego tomu. Zawarty w nich komentarz ma służyć dokładniejszemu zrozumieniu treści listów, do czego niezbędna jest znajomość kontekstu biograficznego, historycznego i literackiego. Ponieważ obydwaj autorzy często odnoszą się w listach do aktualnych tematów obecnych w prasie literackiej, polskiej bądź obcej,

w przypisach poza przywołaniem adresów bibliograficznych komentowanych tekstów zamieszczono także obszerne cytaty, dzięki którym treść listów staje się bardziej zrozumiała dla czytelnika.

Przy sporządzaniu biogramów dbano o uwzględnienie najważniejszych faktów z okresu, z którego pochodzi list, oraz o naświetlenie związków łączących daną osobę z autorami listów. Informacje dotyczące postaci powszechnie znanych zredukowano do zakresu podstawowego.

Fragmety korespondencji Iwaszkiewicza i Lisowskiego były wcześniej publikowane na łamach „Twórczości”. Jako pierwszy ukazał się sygnowany przez Tadeusza Komendanta wybór z lat 1957–1958: *Z korespondencji między Jarosławem Iwaszkiewiczem a Jerzym Lisowskim*, „Twórczość” 2005, nr 2/3. Następnie w opracowaniu niżej podpisanych ogłoszone zostały: *Korespondencja 1947*, „Twórczość” 2016, nr 4, *Korespondencja (styczeń–kwiecień 1950)*, „Twórczość” 2017, nr 4, *Korespondencja 1960*, „Twórczość” 2018, nr 2 oraz *„Nie ma żadnej tragicznej sytuacji”*. *Korespondencja 1961–1964*, „Twórczość” 2019, nr 2.

Autorzy opracowania składają serdeczne podziękowania wszystkim osobom, które wsparły ich swoją życzliwą pomocą. Spadkobiercom praw autorskich Jarosława i Anny Iwaszkiewiczów oraz Jerzego Lisowskiego dziękujemy za łaskawą zgodę na wydanie niniejszej korespondencji. Nieżyjącej już Marii Iwaszkiewicz, córce Anny i Jarosława, jesteśmy wdzięczni za niestrudzone udzielanie informacji niezbędnych do zrozumienia kontekstu sytuacyjnego wielu listów zarówno Iwaszkiewicza, jak i Lisowskiego. Pani dr Alicji Matrackiej-Kościelny, dyrektor Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku, gorąco dziękujemy za stworzenie sprzyjających warunków pracy. Słowa serdecznych podziękowań kierujemy w stronę dra hab. Jarosława Klejnockiego, dyrektora Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, oraz prof. Andrzeja Stanisława Kowalczyka, kierownika Działu Rękopisów, którzy umożliwili nam skorzystanie z archiwum Jerzego Lisowskiego.

Pani kustosz Annie Szczepanek jesteśmy wdzięczni za udostępnienie szczegółowego opisu zawartości tego archiwum. Dług wdzięczności zaciągnęliśmy u Janusza Drzewuckiego, który podzielił się z nami wiedzą o Jerzym Lisowskim i innych postaciach z kręgu „Twórczości”. Pani Barbarze Sudrawskiej-Zielonce bardzo dziękujemy za pomoc przy tłumaczeniu zwrotów z języka francuskiego. Pani Ewie Cieślak, kustosz Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku, składamy podziękowania za cenną konsultację dotyczącą księgozbioru Iwaszkiewicza. Pani Annie Wasilewskiej dziękujemy za dane biograficzne dotyczące Marii Wasilewskiej. Wyrazy wdzięczności zechcą od nas przyjąć także pani Agnieszka Gąsienica-Giewont i pan Piotr Nowak z Muzeum Narodowego w Krakowie za informacje na temat maszynopisu Magdaleny Otwinowskiej poświęconego rodzinie Szymanowskich.

Agnieszka Papińska

Robert Papiński